

UN NOU TEZAU DE TETRADRAHME THASIENE ȘI PODOABE DACICE DE ARGINT DESCOPERIT ÎN MOLDOVA

DE
IOAN MITREA

În martie 1971 am primit primele informații în legătură cu descoperirea cu câțiva ani mai înainte a unui tezaur de tetradrahme thasiene și podoabe dacice de argint¹. Tot atunci am intrat și în posesia unei părți din tezaurul descoperit.

În ziua de 19 septembrie 1971 ne-am deplasat în satul Clipicești, com. Țifești, pentru a afla condițiile în care a fost descoperit tezaurul și a recupera noi monede și piese de podoabă aflate la diferiți locuitori din sat.

Din informațiile primite rezultă că tezaurul a fost descoperit în primăvara anului 1966, în punctul numit „Lungeasca”, situat la NE de satul Clipicești, com. Țifești, jud. Vrancea.

După desfundarea terenului pentru vie, în timp ce pichetau, trei cooperatori, Pavel I. Gheorghe, Pavel Titi și Tutoveanu Luche au găsit la suprafață mai multe monede, o fibulă, un colier și câteva tăblițe, împreună cu câteva fragmente ceramice din vasul distrus.

Mult timp nu s-a știut nimic despre acest tezaur de monede și podoabe, descoperitorii împărțind monedele și obiectele între ei.

Fragmentele ceramice nu au fost adunate în momentul găsirii tezaurului, cu timpul au dispărut, terenul fiind prășit de mai multe ori.

Prin cercetările efectuate în septembrie 1971, avind și bunăvoința descoperitorilor, care abia acum au înțeles valoarea istorică a celor găsite de ei, am reușit să recuperăm în final din tezaurul descoperit la Clipicești o fibulă de argint, un lăntișor din verigi de sirmă de argint, trei fragmente de tăblițe de argint și 12 tetradrahme thasiene.

---

¹ Primele informații în legătură cu această descoperire ne-au fost aduse la cunoștință de Duță Ștefan, profesor la școala generală din Clipicești, com. Țifești, jud. Vrancea, în martie 1971. Atunci ne-a adus și primele monede și parte din obiectele de podoabă descoperite. Ulterior ne-a sprijinit în acțiunea de recuperare a altor monede și piese de podoabă din tezaurul de la Clipicești. Pentru toate îi aducem mulțumiri deosebite și pe această cale.

Din informațiile primite rezultă că numărul monedelor descoperite inițial a fost mult mai mare, în total au fost cel puțin 25 de bucăți.²

În cele ce urmează vom proceda la descrierea obiectelor de podoabă și a tetradrahmelor thasiene aparținând tezaurului de la Clipicești-Țifești.

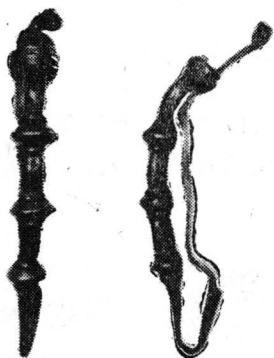

Fig. 1. — Fibulă de argint din tezaurul de la Clipicești-Țifești (foto).

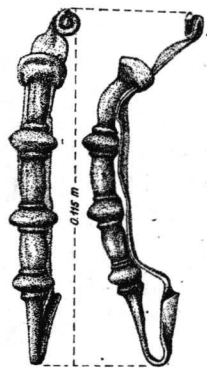

Fig. 2. — Fibulă de argint, din tezaurul de la Clipicești-Țifești (desen).

Fibula de argint (fig. 1; fig. 2) din tezaurul de la Clipicești-Țifești este de tipul fibulelor cu noduri, bine cunoscute în cadrul podoabelor dacice din secolele II—I î.e.n. Fibula, al cărei ac cu tot cu capăt lipsește, are patru noduri pe arc, dispuse la distanțe egale. Are o lungime de 13,5 cm pe arc și 11,5 cm pe coardă și o greutate de 60 g.

Din același tezaur mai face parte și un lănișor, alcătuit din șapte inele din sîrmă de argint, legate între ele prin patru sîrmulițe răsucite din cîte trei fire (fig. 3).

Inelele sînt realizate prin petrecerea capetelor unul peste altul și răsucirea acestora în sens invers. Sîrma de argint din care sînt realizate aceste inele este mai groasă spre mijloc (circa 3 mm) și mai subțire spre capetele care sînt răsucite (circa 1,5 mm). Legăturile dintre inele sînt realizate din fire de sîrmă mai subțire (circa 1 mm), răsucite în trei. Diametrul mediu al inelelor, care sînt puțin ovoidale, este de circa 30 × 40 mm.

Lungimea firelor cu ajutorul cărora se realizează legătura dintre inele este de circa 35 mm.

Lungimea totală a lănișorului este de 49 cm, iar greutatea de 65 g.

Dacă lănișorul de argint ni s-a păstrat în starea în care a fost executat inițial, fără îndoială că nu putea fi folosit decît ca un colier.

² Cu ocazia cercetărilor noastre, am aflat că descoperitorii au înstrăinat cîteva monede, pe care ne-a fost cu neputință să le recuperăm. Astfel Pavel Gheorghe a dat o monedă unei persoane de la Galați, Pavel Titi a dat 6 monede unor elevi pe atunci la Liceul din Panciu, iar Tutoveanu Lache a dat 6 monede unor țigani căldărari. Din cele relatate de descoperitori rezultă deci că 13 monede au fost înstrăinate. Adăugînd cele 12 monede recuperate de noi, ajungem la un total de 25 monede. Foarte probabil însă că mai există cîteva monede la diferite persoane din Clipicești.

Alături de fibulă, colierul de argint și tetradrahmele thasiene au mai fost găsite și trei tăblițe (fig. 4), lucrate din foaie subțire de argint. Una dintre tăblițe are la capăt un orificiu circular, celelalte două au urme de ștanță, fără a fi perforate. E posibil că aceste tăblițe să provină tot dintr-o podoabă distrusă, ele fiind păstrate în vederea refolosirii.

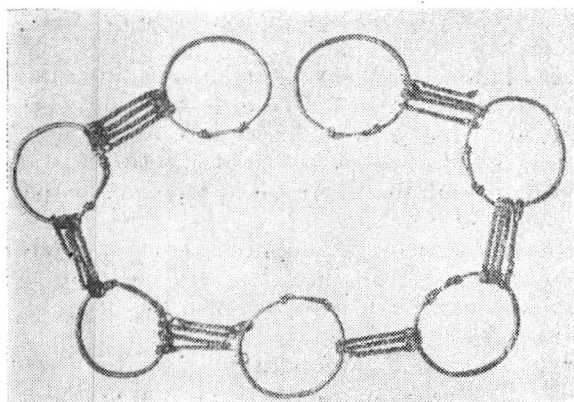

Fig. 3. — Colier de argint din tezaurul de la Clipicești-Țifești.

Fig. 4. — Tăblițe de argint din tezaurul de la Clipicești-Țifești.

Din tezaurul de la Clipicești-Țifești s-au recuperat 12 tetradrahme thasiene, a căror descriere o prezentăm în continuare³ (pl. 1 și 2).

1. Av. Capul lui Dionysos cu cunună de iederă spre dr.; cununa cu trei frunze îndreptate în sus și trei în jos; deasupra frunții două rozete.

³ Mulțumim și pe această cale colegului Virgil Mihăilescu-Bîrliba pentru sprijinul dat la identificarea monedelor.

Rv. ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΘΑΣΙΩΝ. Herakles nud, în picioare spre st., ține în dr. măciuca, iar în st. blana de leu. Între piciorul drept și măciucă, monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Litere cu capetele globulate. Urme de aur pe av. și foarte puține pe rv. G : 16,49 g. D : 33 × 31 mm. Ax : ↑

2. Idem, dar monograma X. C : tocită, dar și ștanța uzată. Capetele literelor globulate. Urme de aur pe av. și pe rv. G : 15,6 g. : D : 31 × 30 mm. Ax : ↗

3. Idem, dar cununa are trei frunze în sus și două în jos. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Urme de aur pe av. și pe rv. Capetele literelor globulate. G : 16,40 g. D : 32 × 30 mm. Ax : ↑

4. Av. și rv. ca la nr. 1. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Literele cu capetele globulate. Urme de aur pe av. și foarte puțin pe rv. G : 16,34 g. D : 32 × 30 mm. Ax : ↑

5. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Literele cu capetele globulate. Urme de aur pe av., dar și pe rv. Pe av., în marginea stângă de sus, o tăietură de circa 4 mm. G : 16,38 g. D : 32,5 × 31 mm. Ax : ↑

6. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma Μ. C : puternic tocită, dar și ștanța mult uzată. Urme de aur pe av. și rv. Capetele literelor globulate. G : 16,71 g. D : 31,5 × 30 mm. Ax : ↖

7. Av. și rv. ca la nr. 1. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Litere cu capetele globulate. Urme de aur pe av. și foarte puțin pe rv. G : 16,21 g. D : 34 × 31 mm. Ax : ↑

8. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma ΡΡ. C : foarte tocită, dar și ștanța foarte uzată. Urme de aur pe av. și foarte slab pe rv. Capetele literelor globulate. G : 15,99 g. D : 31 × 31 mm. Ax : ↑

9. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma Μ. C : tocită, ștanța bună. Literele cu capetele globulate. Urme de aur pe av. și foarte slab pe rv. G : 16,42 g. D : 33 × 31 mm. Ax : ↖

10. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Capetele literelor globulate. Urme de aur pe av. și rv. G. 15,61 g. D : 32 × 31 mm. Ax : ↖

11. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Ușor scyphată. Capetele literelor globulate. Nu se observă urme de aur. G : 16,35 g. D : 34 × 32 mm. Ax : ↗

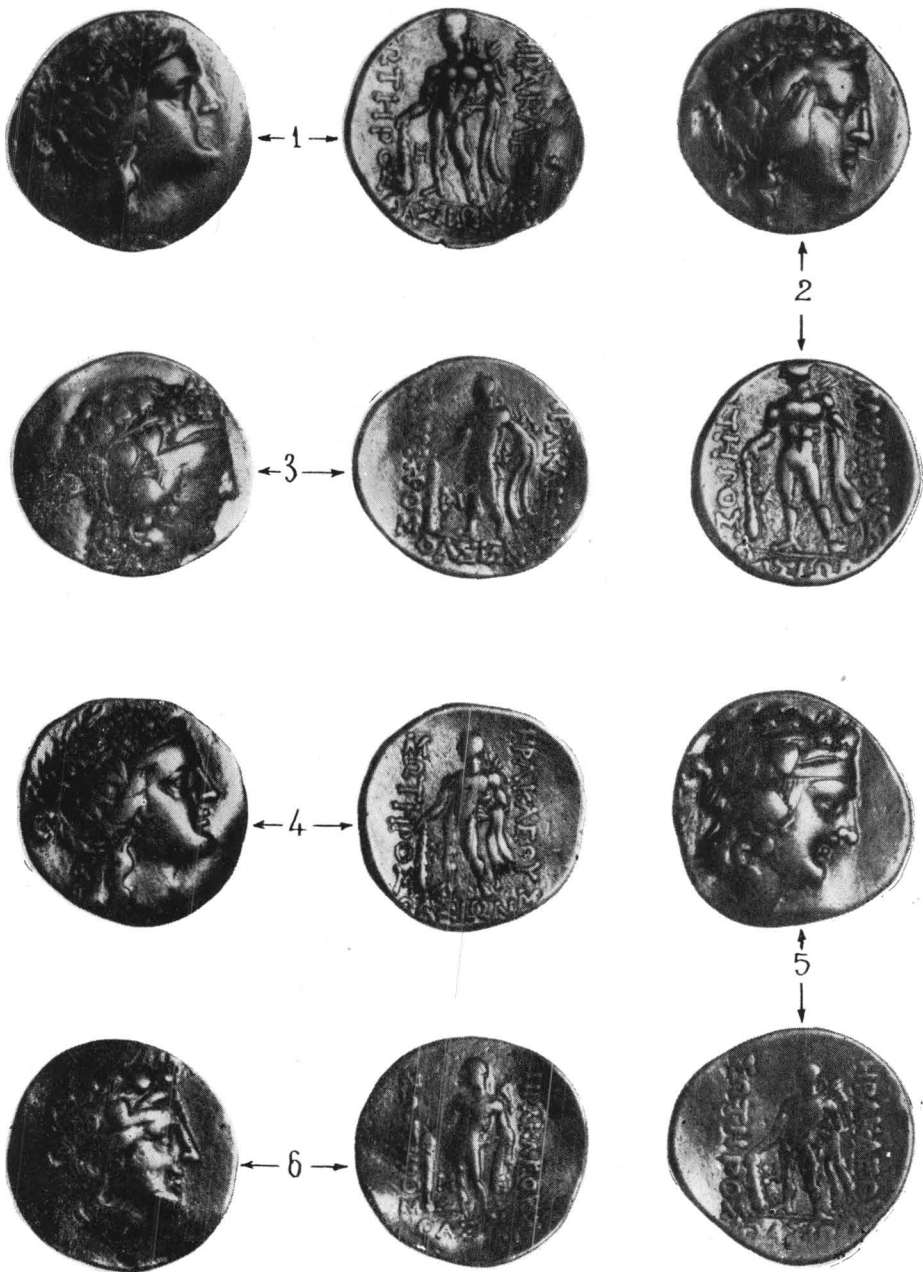
12. Av. și rv. ca la nr. 3. Monograma Μ. C : tocită, dar și ștanța uzată. Literele cu capetele globulate. Nu se observă urme de aur. G : 16,3 g. D : 31 × 29,5 mm. Ax : ↗

După cum se vede, monedele din tezaurul de la Clipicești-Țifești aparțin tipului de monedă thasiană Dionysos-Herakles.

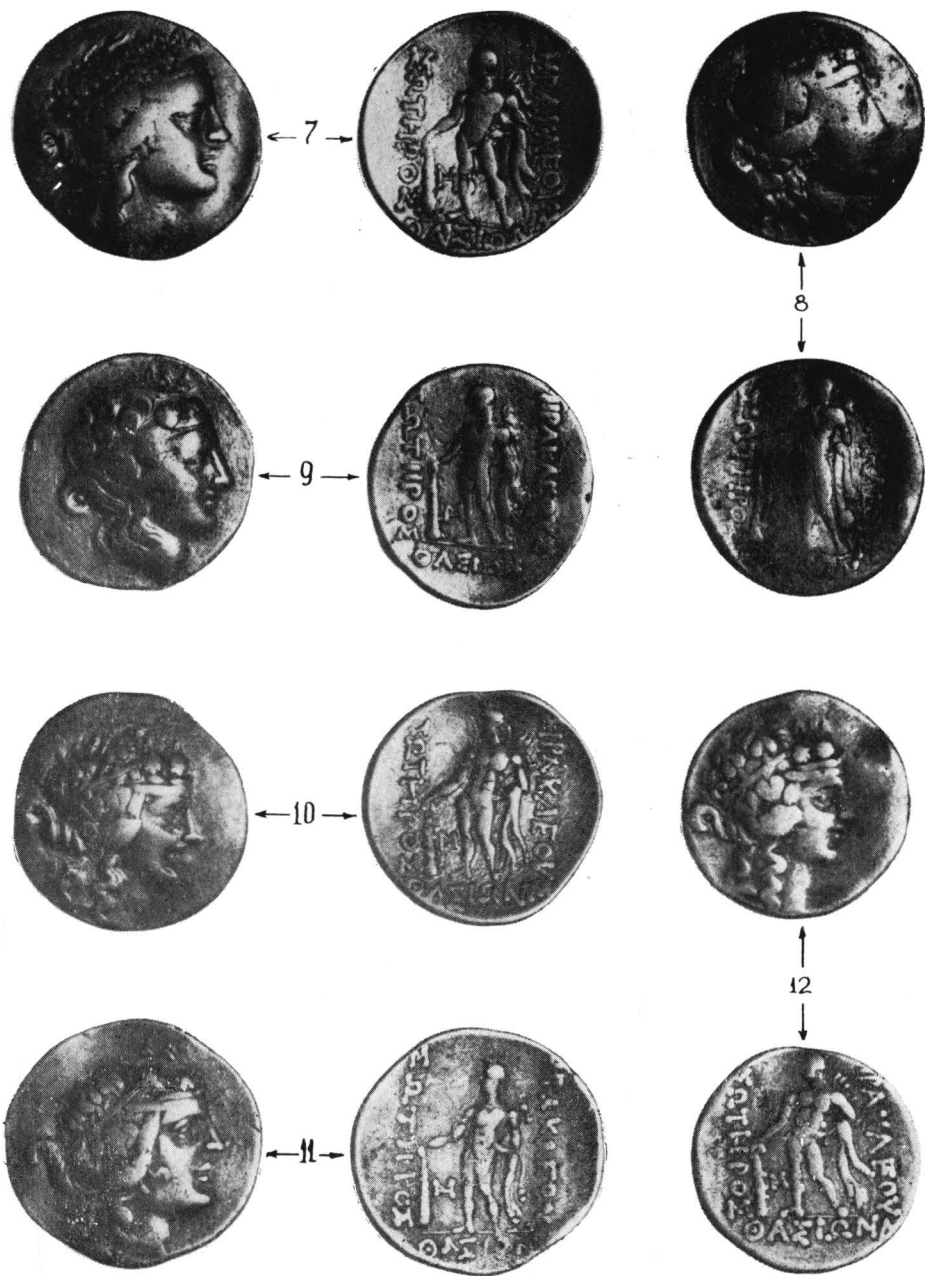
Acest tip de monedă aparține epocii de maximă dezvoltare și difuziune a emisiunilor monetare thasiene, căreia îi corespunde o dezvoltare echivalentă a comerțului thasian.⁴

Dacă în legătură cu începutul acestei epoci există un oarecare consens, opinii foarte diferite au fost exprimate în legătură cu data începerii

⁴ Eugen Chirilă — Gabriel Mihăescu, *Tezaurul monelar de la Căprioru*, Muzeul județean Dimbovița, 1969, p. 27.

Pl. 1. — Tetradrahme thasiene.

Pl. 2. — Tetradrahme thasiene.
<https://biblioteca-digitala.ro>

acestor emisiuni⁵. B. V. Head plasase începerea acestor emisiuni în 148—146 î.e.n., punînd-o în legătură cu închiderea minelor de argint macedonene⁶.

Alți cercetători s-au pronunțat pentru o datare mai timpurie a acestor emisiuni⁷.

Printre ultimele opinii în această problemă, menționăm pe cea a cercetătoarei bulgare Gina Kațarova⁸, care datează tetradrahmele thasiene între anii 88 î.e.n. și sfîrșitul primei jumătăți a secolului I î.e.n.

Toate tetradrahmele thasiene din tezaurul de la Clipicești-Țifești au legenda reversului în litere globulate, ceea ce ar constitui un criteriu de barbarizare⁹. De asemenea pe unele monede apare forma în V a frunzelor de iederă din cunună, element ce pare a fi caracteristic tot imitațiilor¹⁰. Rămîne de văzut însă dacă aceste elemente nu constituie particularități ale tetradrahmelor thasiene dintr-o anume epocă.

Tetradrahmele thasiene de la Clipicești-Țifești nu apar în mod izolat în regiunile de la răsărit de Carpați ale României, ele se adaugă unor descoperiri din anii trecuți cum ar fi cele de la Vișoara¹¹ sau Poiana Teiului¹². Descoperiri de tetradrahme thasiene sînt semnalate și în sud-estul Transilvaniei, în apropiere de zona Vrancei, amintind în acest sens pe cele de la Dalnic¹³, Cernatul de Sus¹⁴, Ghelnița¹⁵ și Turia¹⁶, toate în județul Covasna.

Cît privește fibula cu noduri, de argint, din tezaurul de la Clipicești-Țifești, aceasta este asemănătoare exemplarelor descoperite la Măgura lîngă Porolissum¹⁷, Cojocna¹⁸, Întorsătura-Dolj¹⁹ sau celei care provine dintr-o localitate necunoscută din Oltenia²⁰.

Pentru lîntșorul-colier nu cunoaștem analogii. Amintim însă că verigi din argint lucrate în aceeași tehnică, ca cele din colierul de la Clipicești-Țifești, se cunosc din tezaurul de la Poiana-Gorj²¹.

Avînd în vedere ultimele opinii în legătură cu datarea tetradrahmelor thasiene, sîntem înclinați să datăm tezaurul de la Clipicești-Țifești la sfîrșitul secolului al II-lea și începutul secolului I î.e.n.

Dacă tetradrahmele thasiene din tezaurul de la Clipicești-Țifești vin să completeze tabloul circulației monetare din Dacia, podoabele din același

⁵ În legătură cu aceasta vezi Eugen Chirilă—Ioan Pop, *Tezaurul monelar de la Sînpetru, Apulum*, 7/1, 1968, p. 157—160.

⁶ B. V. Head, *Historia Numorum*, Oxford, 1911, p. 265—266.

⁷ Eugen Chirilă—Gabriel Mihăescu, *op. cit.*, p. 28, unde sînt prezentate aceste opinii cu bibliografia respectivă.

⁸ Gina Kațarova, *Izvestiia*, 27, Sofia, 1964, p. 131 și urm.

⁹ Dorin Popescu, *Dacia*, 11—12, 1945—47, p. 50.

¹⁰ Eugen Chirilă—J. Pop, *op. cit.*, p. 156.

¹¹ Bucur Mitrea, *SCN*, 2, 1958, p. 77.

¹² Bucur Mitrea, *SCIV*, 18, 1967, 1, p. 194.

¹³ I. Winkler, *SCȘCluj*, 6, 1955, 1—2, p. 100.

¹⁴ Bucur Mitrea, *Dacia*, N.S., 5, 1961, p. 585; idem, *SCIV*, 12, 1961, 1, p. 146.

¹⁵ I. Winkler, *op. cit.*, p. 100.

¹⁶ *Ibidem*, p. 106.

¹⁷ V. Părvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, București, 1926, p. 553, fig. 389.

¹⁸ Dorin Popescu, *Dacia*, 7—8, 1937—1940, p. 191, fig. 11/4.

¹⁹ Dorin Popescu, *op. cit.*, *Dacia*, 11—12, 1945—47, p. 55, fig. 11/3.

²⁰ *Ibidem*, p. 56, fig. 12.

²¹ C. S. Nicolăescu-Plopșor, *Dacia*, 7—8, 1937—1940, p. 204, fig. 1/6, 14; p. 206, fig. 3/11, 12.

tezaur constituie noi argumente în cunoașterea nivelului înalt al dezvoltării argintăriei în lumea dacică din perioada ce precede cristalizarea statului dac din vremea lui Burebista.

UN NOUVEAU TRÉSOR DE TÉTRADRACHMES DE THASOS ET DE PARURES DACIQUES EN ARGENT, DÉCOUVERT EN MOLDAVIE

RÉSUMÉ

Dans ce travail on présente un trésor formé de 12 tétradrachmes de Thasos, une fibule, un colier et 3 petits morceaux de tôle, découvert en 1966 dans le village de Clipicești, commune de Țifești, département de Vrancea. Les monnaies ainsi que les parures sont en argent. La majorité des monnaies ont des traces d'or sur l'avvers et le revers.

L'examen des monnaies et des objets de parure a conduit à la conclusion que le trésor de Clipicești-Țifești date de la fin du IIe s. avant notre ère et des premières décennies du Ier siècle avant notre ère.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Fibule en argent du trésor de Clipicești-Țifești (photo).

Fig. 2. — Fibule en argent (dessin).

Fig. 3. — Collier en argent du trésor de Clipicești-Țifești.

Fig. 4. — Petits morceaux de tôle en argent.

Pl. 1. — Tétradrachmes de Thasos.

Pl. 2 — Tétradrachmes de Thasos.